

Oponentský posudek diplomové práce

Bc. Ivona Raszková „Retuš současné žurnalistické fotografie“

Praha: FHS UK, 2013

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Fišerová PhD.

1) *Problém vlastního vymezení tématu a smyslu práce*

Tématem práce se staly úpravy žurnalistické fotografie v 90. letech minulého století, pro které autorka převzala termín „retušování“. Tyto úpravy vytvářejí zobrazení, která falsifikují původní pravdivé fotografické reprezentace a v případě, že jsou odhaleny, vyvolávají podle autorky práce „skandál“.

Na s. 61 je hypotéza práce z úvodu znovu doslovně vyjádřena takto: „*Média využívají pravdivostního nároku žurnalistické fotografie, kterou upravují technikou retušování, čímž pozměňují realitu a to vyvolává skandál potom, co je úprava fotografie odhalena.*“ S drobnou výhradou k poněkud ledabylé formulaci, která hovoří o

„*pozměňování reality*“ v případě pozměňování její reprezentace – což podle mě teprve může poskytnout pevnější východisko k úvahám o falšování či přesvědčivosti obrazu a důsledku pro samotnou „realitu“ – se mi takto definovaná hypotéza zdá jako poněkud samozřejmá a neobjevná. Od počátku nevyvolává jiné očekávání, než že autorka shromáždí doklady této teze. Fotografie, jako ideální spojení indexového a ikónického znaku, zakládá od svého vzniku ve vnímatelích předpoklad o pravdivosti zobrazovaných jevů. Jakkoliv postupně různá, převážně umělecky využívaná praxe, oslabila diváckou důvěru v „pravdivost“ fotografie, právě žurnalistická fotografie nadále existuje na předpokladu své autentičnosti, kterou se snaží i společensky bránit. Ani snadnost práce s digitálním materiálem nemůže tento nárok ideově ohrozit.

Uvedené dílčí hypotézy (s. 62) o „*uchování pravdivostního nároku*“ i digitální žurnalistické fotografie, o případech „*pozměnění reality*“, „*vyvolání skandálu po odhalení*“ a „*využívání pravdivostního nároku žurnalistické fotografie médií*“ mi jako rozšíření původní hypotézy příliš nepřipadají.

2) *Otázka metodičnosti přístupu*

Autorka sleduje racionálně stanovenou osu výkladu od uvedení rozdílu mezi analogovou a digitální fotografií, přes vymezení žurnalistické fotografie, úvahy o etických kodexech fotožurnalistických agentur, definování „skandálu“, způsobů manipulace fotografie až k připomenutí značné škály pojetí „*diskurzivní analýzy*“ jako vlastní použité metody. Obávám se však, že přes veškerou komplikovanou snahu o vymezení, nejde autorčina „*dekurzivní analýza*“ (s. 61) za tradiční hermeneutiku vycházející z komparace v médiích zachycených reakcí na odhalené manipulované snímky. Skutečná diskurzivní analýza by měla přesvědčivě odhalit teprve médií zkonstruovanou skutečnost, která existuje nezávisle na předpokládaném stavu věcí a v daných případech vyplyne do explicitně negativní reakce „*skandalizace*“. Nejzajímavější moment – stanovení a zobecnění meze „*skandálnosti*“ – podle mě nebyl bohužel formulován. Je jistě rozdíl mezi „*přidáním odpálené rakety*“, která fakticky skutečnost zvlášť nedezinterpretuje a mezi vymazáním účastníků sledování zásahu na Bin Ládina, která má zjevně ideologické důvody. Výsledné konstatování o tom, jak se v médiích na upravené „*dokumentární*“ fotografie pohlíží, lze nazvat „*revizí vědeckých poznatků*“ jen se značnou dávkou odvahy.

3) *Věcné poznámky*

Přestože čtenář jistě neočekává, že hypotéza nebude potvrzena, je poněkud nešikovné opakovat její formulaci ve zcela nezměněné podobě na začátku závěru (např. „...Zásahem do fotografií technikou retušování byla v případech fotografií, kterými se budu zabývat (podtrženo mnou), pozměněna realita.“, s. 90). Určitá „echa“, jak názorů, tak citací, jsou vůbec nešvarem práce. Čtenář se tak často přistihne, že mu jsou jen znovu opakovány již jednou představené myšlenky, aniž by výklad gradoval.

Osobně se mi zdá, že se práce mohla pokusit alespoň o jasné vymezení rozdílu mezi „retuší“ a „manipulacemi“. Široká škála příkladů rozhodně poskytovala materiál pro rozlišování mezi „opravou“ kvality zobrazení, odstraněním nepodstatných detailů, inscenováním vlastního zobrazení až k falšování původního sdělení.

Nesdílím autorčinu naivní víru v „rozvoj nějakých jiných technologií, které už nebude tak snadné zmanipulovat“ (s. 97), naopak se připojuji k předpokladu o posílení společenské sebekontroly, které jediná může zachovat hodnotu žurnalistické fotografie.

Předpoklad o „pozměňování reality“ mi v případech, kdy definitivně došlo k prozrazení, připadá jako poněkud neopodstatněný. Byla by jí sdílená představa odhalená teprve právě kritickou analýzou.

Konečná redakce textu měla objevit, že v číslování kapitol je dvakrát použito č. 5 (s. 51 a 61).

Hovořit o hráči amerického fotbalu O. J. Simpsonovi jako o „boxerovi“ (s. 113) je trochu nonsens.

4) *Hodnota pramenů a poznámkového aparátu*

Seznam použité literatury je každopádně pozoruhodný svým rozsahem i strukturou. Tradiční bibliografické nároky jsou téměř zcela respektovány. Poněkud nadbytečně je poznámkový aparát využíván k odkazům na literaturu, která je zároveň uváděna i v textu!

5) *Jazyková stránka práce*

Jazyková stránka práce je na přijatelné úrovni. Text je věcný, nekomplikovaný a srozumitelný. Občas se projevují drobné gramatické prohřešky, především proti aktuálnímu členění věty, případně nadužívání osobního zájmena 1. osoby v podmětu, což je jasný anglicismus.

6) *Závěrečné hodnocení*

Magisterská práce Bc. Ivony Raszkové prokazuje autorčinu schopnost metodicky sledovat dané téma, shromáždit a využít vhodnou literaturu, pracovat s obrazovým materiálem a zvládat formální nároky odborného textu. Ovšem samotný námět práce není zvlášť inovativní a ani jeho řešení nevedlo k nějakým odvážnějším závěrům. Hodnotu práce také snižuje určité setrvávání „v kruhu“, značné opakování argumentací a konstatování.

Práci navrhuji k obhajobě, moje hodnocení je „dobře“.

Aleš Svoboda, oponent, 5. 2. 2013